

MINNET, SMÄRTAN

De två debutanterna Arazo Arif och Erik Lindman Mata skriver båda om och ur traumatiska minnen. Det är två starka debuter som ömsesidigt belyser varandra, skriver Josefin Holmström i sin recension. Är sorgen alls skrivbar? Vad är upprepning och vad är frigörelse i minnesskriften?

Lyssna på recensionen?

De har en del gemensamt, Arazo Arif och Erik Lindman Mata. Båda två födda nittiotvå, båda två skrivarskoleprodukter. Båda två debuterar med diktsamlingar som utgår från en tydlig jagposition och därmed ansluter sig till vad som väl får sägas vara den unga svenska poesins huvudfåra. Kanske mest slående av allt är att de båda skriver om minnet. Arazo Arifs *Mörkret inuti och fukten* handlar om hur barndomens upplevelser av våld i hemmet återspeglas och gestaltas i den vuxna människans kärleksrelationer av bdsm-natur; Erik Lindman Matas *Pur* handlar om en flickväns plötsliga självmord. En gemensam fråga kan sägas vara: vad är minnet för slags odjur och hur kan man tämja det?

Så långt liknar de varandra, ja. Men det finns också väsentliga skillnader. Som att Arifs diktjag gärna vill glömma eller kanske frigöra sig från barndomsvåldets strypgrepp, medan Lindman Matas diktjag desperat försöker komma ihåg så mycket som möjligt. De har valt skilda språkliga spår: en omedelbarhet och enkelhet (Arif) mot en krångligare lyrik byggd på upprepningar och citat (Lindman Mata). Lästa tillsammans öppnar och komplicerar de här diktsamlingarna varandra, eftersom de gör två rakt motsatta påståenden: Det är inte möjligt att glömma. Det är inte möjligt att minnas. Men på en punkt är de ense, här formulerad av Arazo Arif: *”minnet smärtar var man än rör vid det”*.

Mörkret inuti och fukten levereras från förlaget osprättad, så att den som vill läsa och förstå texten först måste våldföra sig på dess fysiska behållare medelst kniv. Ett enkelt grepp, på ett sätt, men effektivt. Och så är just detta en genomgående tanke i boken, att kroppen är läsbar, att andra människor bara behöver titta på en för att förstå vad man varit med om. Kroppen utgör alltså sin egen text, och frågan är hur man omformaterar den. Det kan också formuleras som en fråga: vilka sorts ingrepp är nödvändiga eller kanske till och med önskvärda? Eller, som pressmaterialet uttrycker det: "Om kärlek, sex och våld är delar av samma sak, hur ska vi då kunna älska varandra?" Man kan förstås ifrågasätta den förståelsen av kärlek, men inte dess konsekvenser i just den här texten:

/.../

**är det hudens blekhet
det kalla och karga
vitt pulver
inuti och utanför
kanske mörkret**

som gör att de hör av sig

männen

Hudens vita duk blir projiceringsyta för älskarnas drömmar. Men den sexuella utlevelsen mynnar aldrig ut i verklig gemenskap: "jag vet att vi begår ett misstag / när vi försöker tala med varandra". Diktjaget undrar "finns det något i språket som kan göra om oss", märk väl en fråga utan frågetecken, som vore den mer en prövande utsaga, ett trevande försök som aldrig riktigt kan formuleras ordentligt. Orden har överhuvudtaget tappat sin makt: "jag kan vara vem som helst / du kan fråga vem jag är / och jag kan tala sanning". Men vad betyder den där sanningen? Kanske är den bara en läpparnas beaktelse.

Den psykoanalytiska insikten: kroppen talar. Kroppen ljugar inte. Den lever hela tiden sin sanning och uttrycker själens upplevelse av förnedring och underkastelse. Och däri ligger faktiskt ett slags hopp, rent poetologiskt. För så smidig den är, den här textkroppen som hela tiden utger sig för att vara sargad, som på så många sätt beskriver snitt, slag och håll. Så elastisk, följsam och mjuk. Det är istället Erik Lindman Matas minnestext som är full av hack. Så här ser ett typiskt stycke ut:

/.../

stannar & I ansikte som försvinner

**håller fast & I ansikte försvinner
du försvinner & jag gör vad som helst
inget → det försvinner
dröjer = & det försvinner ändå
dröjer ändå
& det försvinner
dröjer
dröjer ändå**

Det är lite som om en hårddisk har kraschat och detta är vad man lyckats återställa, brottstycken, sönderfallande fragment, undanglidande tankar. Så letar Erik Lindman Matas diktjag mycket riktigt frenetiskt igenom den döda flickvännens dator i jakt på spår och kanske förklaringar:

**allt
usb fotona senast dina listor papper
anteckningsböckerna –
& brev
din backup
som allt samla allt för *ju mer* ju längre
ladda ned alla våra meddelanden
scanna allt tryck på syrafritt papper –
alla mejl som skärmdumpar –
/.../**

Här hägrar det digitala löftet om fullständighet (som hos Borges: en karta av världen som täcker hela världen). Om listorna, anteckningarna och breven kan sparas ner och bevaras kanske det som hände också kan förklaras. Men en textmassa, en textkropp, är inte detsamma som en levande människa. Det är diktens tragedi. Ändå framhärdar diktjaget: texten interfolieras av den dödas ord, men även av andras citat och tankar – Wendy Brown, Roland Barthes, Mara Lee. Han söker en sammansmältning inte i jorden, men i dokumentet, som dock förblir just ett dokument, en serie odechiffrerbara tecken. Men samtidigt är dessa tecken, och hela den minnesskrivning *Pur* utgör, potenta nog att förstöra det som är, eller en gång var verkligt:

**”bilderna förstör minnet” = sant
/.../**

Vilket gärna kan sättas i relation till Arazo Arifs iakttagelse:

/.../

det som förenar är det som förgör

/.../

förr eller senare smälter allt samman

Den som älskar söker sammansmältning men fruktar den samtidigt. Utan avstånd ingen relation. Och för Arifs diktjag är föreningen vanskelig på så vis att den leder henne tillbaka till barndomens urscen; hon blir ett, inte så mycket med sin älskare som med sitt barndomsjag och sina föräldrar. I Lindman Matas dikt är minnet åtråvärt men som sagt också hotat av mångfalden av texter och fotografier: ”*här är linjen mkt tunn / du har-är ingen kropp längre / bilden är ingen kropp*”.

Därför är det anmärkningsvärt att *Pur* avslutas med en serie foton föreställande diktjaget och hans flickvän i olika situationer: på resa i Colorado, i Österrike, en fot i ett kök, en kvinnorygg i ett sovrum, en fest någonstans. Det är förstås ingen liten sak, att fotona fogats till dikten. Tilltaget signalerar en sammansmältning mellan fiktion och verklighet som i ljuset av textens centrala självmord har etiska implikationer. Tidigt i diktsamlingen skriver Lindman Mata:

/.../

finns tvekan inför att fingra & bända upp & sträcka ut

men ingen rävsax av att du skulle misstycka, ingen skuld osv

& inget explorateringsobehag

/.../

Jag sitter en stund med de svartvita bilderna och undrar vad som sker med läsningen nu när jag vet att de finns där. På ett sätt öppnar de upp texten, gör den lättare att sympatisera med. Det är som att Erik Lindman Matas täta, ibland medvetet slarviga språk behöver en motvikt, något som förankrar den i världen.

För Arazo Arif är det snarast tvärtom. *Mörkret inuti och fukten* balanserar hela tiden på den tunna linjen mellan inlevelse och melodramatik. Det är inte bara språket som gör det utan också räckan av bestämmande barndomsbilder; en far som slår en mor, tallrikar som flyger, en flicka med sina dockor. Sådana grepp kräver sin yrkesskicklighet. Det finns en passage i Martina Lowdens dagboksroman ”Allt” där berättarjaget och hennes brevvän diskuterar hur de ska kunna

nå fram till en punkt utifrån vilken de återigen kan skriva om "hjärta&smärta". Jag har själv undrat hur man hittar dit, hur man återerövrar naiviteten och intensiteten utan att ge efter på den litterära höjden. Många av bilderna i Arazo Arifs diktsamling är urtvättade, välbekanta, tunnslitna som trådiga, klorblekta lakan. Det vill säga: andra texter lyser igenom tyget. Andra texter och välbekanta diskurser, närmast uråldriga metaforer. Diktjaget kan fantisera om

/.../ att lämna märken på dig

som snittet under sexet

jag skar dig och du bytte språk

**avståndet kunde mätas i blodet
som befläckade de vita lakanen**

synden

/.../

och det är en helt väntad bild. Men den kanske också är den för situationen mest passande? Medeltida konstnärer kunde göra mästarprov genom att snida en perfekt kopia av en redan existerande dörr. Och nog lägger vi hela tiden vårt kalkerpapper över den litteratur som föregått oss. Jag märker att textens mjukslitenhet, i brist på ett bättre ord, bekymrar mig allt mindre under varje successiv läsning. Det finns något inbjudande i det välbekanta. Kanske: vi talar samma språk. Så arbetar som sagt inte Erik Lindman Mata. Hans mer nyskapande, olydiga och bångstyriga språk håller läsaren stången. Språket liksom motsätter sig den berättelse det är menat att hjälpa framåt – som om det trots allt fanns en ambivalens därbakom, som om diktjaget inte vore fullt så övertygad om sin etiska position som han utger sig för att vara (återigen: "ingen rävsax av att du skulle miststycka, ingen skuld osv").

Osäkerheten och gnisslet manas fram med små, små medel. Lindman Mata skriver till exempel "I" istället för "ett" (och det är svårt att inte associera detta romerska tecken till engelskans "I", jag) och pepprar texten med "dvs" och "&" som stoppar upp tankeflödet. Ibland framstår dessa förkortningar som rena undanmanövrar, som i en rad vilken beskriver ögonblicket efter att flickvännen anträffats död: "det fruktansvärda av att inte behöva leta längre osv". Vad döljer sig inte i detta "osv"? Det som inte kan sägas, ja, men också dödens formalia, de byråkratiska uppkastningarna, intygen, förhören och så vidare. I *Pur* kämpar textmassorna med varandra. Om minnet är konstruerat som en hårddisk och kan skrivas över, vilken text blir då den förhärskande, den segrande?

Det är något med sorgen som gör den oskrivbar. Det här är inte den första svenska sorgedikt som slingrar sig undan sig själv; Alice Kassius Eggers *Det är bara regn*, om en före detta pojkvåns för tidiga död, var likaledes kryptisk och lutade sig mot citat när de egna orden inte räckte till. Erik Lindman Mata arbetar i samma tradition. På många sätt belyser hans och Arazo Arifs diktsamlingar både varandras styrkor och brister: jag hade kunnat önska att Lindman Mata vågade närma sig Arifs nakna enkelhet, och att Arif i sin tur kunde experimentera med formbrottet och dissonansen. Ändå är det två starka debuter, säkra i sig själva, liksom grundade – särskilt *Mörkret inuti och fukten*, vars relativa lättillgänglighet gör att den kanske kan komma att bli intressant även för de som inte vanligtvis läser poesi.

Mörkret inuti och fukten

Arazo Arif

Albert Bonniers, 2019

Pur

Erik Lindman Mata

Nirstedt/Littertur, 2019

Författarfoto:

Carla Orrego Veliz (Arazo Arif)

Carla Lomakka (Erik Lindman Mata)